

Husserl

Aleš Havlíček

◆ bytový seminář, česky, vznik: 24. 10. 1988

◆ private seminar, Czech, origin: 24. 10. 1988

Husserl [1988]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1988-10-24 Aleš Havlíček (Husserl) (1) [LVH63VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Jedna, dvě, tři, dneska je kolikátého? Čtyřicátého desátý? [nesrozumitelné]

Tak já vás teda uvedu do toho, o čem bych měl dneska mluvit. Ta srozumitelnost se nedosáhne tím, že budu mluvit pomalu. To je potřeba ještě něco jiného.

Já nevím, já bych možná ještě někdy potom se k tomu asi vrátil, protože ono když už se člověk do toho dostane, tak se nedá nic dělat, už to chce dojít aspoň do konce nějak nebo prostě dál, aby to bylo trochu jasnější. A já jsem tak někde v půlce s tím problémem.

O co se jedná? Láďa tady teda vzpomněl asi v první nebo druhé přednášce nějaké přednášky Husserla, které jsou v *Erste Philosophie*. Je to přednáška 39, 40, 41 a pak ještě poznámku ze strany 505, ale je to poznámka 32 k přednášce 54, jestli se nemýlím. Čili je to z *Erste Philosophie* a jsou to přednášky 39, 40 a 41. A pak je to poznámka k přednášce 54 a ta poznámka má číslo římská 32.

A tedy, já abych taky vzpomněl ten problém, který tady Láďa s tím Husserlem nadnesl. Problém spočíval v tom, že třeba v té poznámce Husserl mluví o světě, hovoří taktéž o monádách a hovoří o tom, že ty monády nějakým způsobem utvářejí svět. Nepamatuju si přesnou formulaci Láďovu, ale problém byl v tom, jakým způsobem ty monády ten svět tvoří. Jestli jsou součástí toho světa, nebo jsou mimo ten svět, v jakém vztahu v podstatě jsou monády pojaté Husserlem ke světu, tak jak Husserl pojímá svět.

To byla jedna námitka a druhá námitka se týkala toho, když subjekt reflektuje, tak reflexe je vždy zaměřena k akci subjektu. V podstatě ta první rovina se týká vnímání, na ni potom nějakým způsobem reaguje reflexe nebo je na ni zaměřena reflexe. A toto vnímání pak tato reflexe zase může být podrobena reflexi a tak dále. A problém zde vzniká v tom, že každá z těchto akcí má svůj subjekt, má svůj objekt a ten subjekt, který vnímal, je jiný než ten, který potom se zaměřil na toto vnímání pomocí té reflexe. Že zde potom vzniká několik různých subjektů a kde se bere identita těchto subjektů? Pokud to nebylo trochu jasný, tak to pak můžu ještě vysvětlit, ale budeme to celý probírat. Tak otázka je, kde se nachází identita toho já, na jaké rovině nebo vůbec jak vůbec můžeme hovořit o nějaké identitě já.

Tak to jsou problémy a jak já to udělám? Já z toho textu, který Láďa doporučil, v podstatě si беру jenom ten problém, který tam byl, a budu se to snažit vysvětlit pomocí *Cartesianische Meditationen*, pomocí *Krisis*, což jsou v podstatě pozdní záležitosti Husserla. A pak tady mám ještě něco od Adrianena a potom od Finka, to jsou ty studie k fenomenologii od roku 30–39, kde on vysvětluje Husserla, jaké problémy tam asi Husserl měl a jak je řešil. A navíc u té knížky je důležité, že Husserl to sám pročetl a souhlasil s tím, takže to má jeho požehnání. Ale nevím, jestli k tomuhle se pak ještě dostaneme.

Tak ještě něco trochu obecnějšího k tomu Husserlovi. Abychom teda vůbec viděli, pokusím se načrtnout takový ten rámec, ve kterém se Husserl pohybuje, aby bylo vidět, o co mu jde. Tak Husserlovi jde o to nalézt nějakou, jak on říká, apodiktickou půdu, která poskytuje pravdy jednou provždy. Chce tedy nalézt takovou rovinu, která už nemá žádné předpoklady a která opravdu nám dává tu pravdu bez jakéhokoli omezení. Ta pravda na této rovině v podstatě nepotřebuje ani nemůže mít žádné omezení.

A právě podle Husserla tato apodiktická evidence před nás potom staví tu věc tak, jak ona sama je. Dost často tady bylo vzpomínáno to Husserlovo „k věcem samým“. Jsou to zatím termíny, které by se během přednášky měly aspoň trochu objasnit, co se míní tou věcí samotnou, která má být v té evidenci před námi, ke které se máme dostat.

A k tomu, abychom se dostali na tuto půdu, kde ty pravdy jsou jednou provždy, tak k tomu Husserlovi slouží *epoché*. To je v podstatě jistá metoda, pomocí které on uchopuje sebe. No, tady právě už si musím dávat pozor, protože začne vznikat problém, co to to sebe a co to to já tedy je. Ale jde v podstatě, ta *epoché* směřuje k tomu uchopit tu pravdu samotnou, to znamená dát před nás tu věc samu v tom, jak ona sama je. K tomu mu slouží tahle metoda.

Hejdánek: Ta věc sama je *Ding an sich*?

Jiný hlas: Ne, ne, ne.

Hejdánek: No, tak jak je to tedy?

Jiný hlas: Tam je spíš tam je pro sebe, nebo jak to tam je. Tam je v její samosti, tak tam bude asi nějaká *Selbstigkeit* nebo něco takového. Takže to já nemám, navíc to bylo napsáno ve francouzštině, ty *Meditace* a já francouzsky neumím, takže opravdu jsem čerpal z těch *Karteziánských meditací*. Říkám jako zatím tady to jsou takové obecné úvahy, které jsou vytaženy vůbec z něho. Až kde budu citovat, tak tam vždycky uvedu, odkud to je. A bude to z těch českých textů, protože ani tu *Krizi* ani v němčině nemám a tam to taky, i kdybych to ve francouzštině měl, tak... No.

O *epoché* taktéž hovoří často... místo *epoché* taktéž hovoří o transcendentálně fenomenologické redukci, která, je to opět zase tahlesta metoda, která má najít zase tu věc v její samosti. No a tato věc je časem nahrazena právě tou transcendentální subjektivitou. Takže nakonec pomocí té redukce on chce dojít k té transcendentální subjektivitě. To je jeho cíl.

Jiný hlas: Můžu se zeptat, tys tedy říkal, že *epoché*, místo *epoché*, že užívá tu transcendentální fenomenologickou redukci, to je to samé?

Jiný hlas: No, to *epoché* je v podstatě vždycky uzávorkovávání. Když si vezme to, jak ten člověk vnímá, tak se snaží přijít nebo najít to, co už dál se nedá jakýmkoliv způsobem zpochybnit, o čem nelze pochybovat, pokud použijeme to descartovské, proto taky ty *Karteziánské meditace* jsou dělány podobně, jako meditoval Descartes, takže uzávorkovává to, co stále ještě může zpochybnit, co není jisté. No a to je to *epoché*, to je v podstatě uzávorkování. A na to on používá tu metodu, kterou nakonec nazve tou transcendentálně fenomenologickou redukci.

Já se nechci pouštět do toho, abych vysvětloval, v jakém vztahu to přesně je a jak to. Budu se snažit držet spíš té věci, chci ukázat v podstatě, kam on asi míří, a na tomhle potom ty dva problémy nějak předvést. Jak asi by on vládou navržené problém řešil, Husserl. Protože si myslím, že ta námitka vůči němu není správná. To musím nějak ukázat, pokud se mi to podaří.

Tak... No, ale tady zase si musíme vzít, od čeho on bude vycházet. On vychází od toho *ego cogito*, tedy to já myslím, a u toho *ego cogito* my musíme rozlišit, že to *cogito* může být jednak přímo uchopující a pak nepřímé. To přímo uchopující, to je v podstatě vnímání, to přímo uchopuje, nebo i to v podstatě... No, tak to vnímání, dejme tomu, na tom je to nejlíp vidět, že to vnímání právě přímo uchopuje. A pak je to nepřímé a to je ta reflexe, pomocí níž já teprve se zaměřuji na ty akty, abych zjistil, co v podstatě sebou nesou. Ta reflexe není k tomu, aby ty akty znovu prováděla, aby je v podstatě reduplikovala. K tomu ta reflexe není. Ta reflexe naopak se zaměřuje na ty akty a chce ukázat, co ty akty vůbec v sobě nesou. Co je ten subjekt té akce, co je objektem akce, co to ta akce vůbec sama je. K tomu slouží ta reflexe.

A tady ještě pro ilustraci rozlišuje přirozenou reflexi a pak tu transcendentálně filosofickou reflexi. Ta přirozená reflexe předpokládá předem daný svět, kdežto ta druhá se této půdy zbavuje tou univerzální *epoché*.

Jiný hlas: Tak ta druhá je transcendentálně filosofická?

Jiný hlas: Transcendentálně filosofická reflexe.

Jiný hlas: A ten rozdíl je oproti té...

Jiný hlas: Ta přirozená reflexe podržuje nebo předpokládá ten daný svět, podržuje jeho existenci, kdežto ta druhá reflexe naopak se zbavuje této půdy pomocí té univerzální *epoché*. Když tady byl Adriansen, jak tady posledně mluvil o Husserlovi, tak hned tam v té první přednášce taktéž došlo k... tam se hned rozlišovalo mezi tím přirozeným postojem a tím filosofickým postojem.

Jiný hlas: A přirozený postoj byl postoj vědy?

Jiný hlas: Ano, ta předpokládá existenci toho světa. Ta ji neuzávorkovává, to dělá v podstatě až ta filosofie. Že ta filosofie se chce dobrat toho, co je už bez jakýchkoliv předpokladů. Kde ta pravda, jak on říká, je jednou provždy.

Jiný hlas: Tak to je absolutní...

Jiný hlas: V podstatě nějaká taková... jde o to, že u toho přirozeného postoje se tady předpokládá nějaký svět, ale tady nesmějí být žádné předpoklady.

No a ještě dále bych tady řekl, že jak jsem vzpomněl *ego cogito*, tedy to já a ten akt, tak je zde ještě potřeba říct, že k tomu *ego cogito* patří taktéž *cogitatum*. To je to... zhruba by se to dalo říct subjekt a objekt, *ego* a *cogitatum*, ale ten objekt je zde to, co je, k čemu ten výkon v podstatě míří. Tady je právě ta intence. Tady je právě poukázáno na intencionalitu toho vědomí, že každé *ego cogito* má taktéž *cogitatum*, to znamená, že to *cogito*, ten akt je intencionální, tedy k něčemu míří. Je to vždycky vědomí o něčem.

Jiný hlas: U *cogitata* jsi tedy říkal, že *cogitatum* je objekt?

Jiný hlas: Ano, *cogito*, *cogitatum*, *cogitatum* a ta identifikace... No a teďkom jenom úvod a teď já předvedu asi, jak ten problém vzniká.

Jiný hlas: Tak *Husserl* si bere jako příklad vnímání domu třeba, nebo tady pes vzpomenujte, vnímání psa nebo vnímání domu, to už je jedno. A říká, že zde dochází k jistému sebězapomenutí při tom vnímání. Co se tím sebězapomenutím myslí? Tak my když vnímáme ten dům, tak si uvědomte, že v tom samotném vnímání není přítomno žádné uvědomování si ani toho, co já vnímám, ani sebe, který vnímá. Ani toho aktu si nejsem vědom. To uvědomění je už další rovina. Jsme úplně na té první rovině, tedy na rovině vjemu, kdy já vnímám něco.

No a on říká, že právě při takovémto vnímání domu dochází k sebězapomenutí. To znamená, že já si nejsem vědom toho, opět zdůrazňuju při tom vnímání, že jsem to já, kdo vnímá ten dům. Teď ukázu ten další krok, kterej to celý osvětlí, a to je ta reflexe. Právě až ta reflexe má tu úlohu, že se v podstatě pozvedá nad ten akt toho, tady v uvozovkách, „já vnímám“. A teprve tato reflexe umožní mně si uvědomit, že jsem to já, kdo vnímá a že vnímám dům.

Tak ještě jednou, jsou zde dvě roviny. Rovina vnímání. Na té rovině si vůbec já si na té rovině vnímání ani nemůžu uvědomovat, protože uvědomování je už záležitost reflexe. Takže když já si uvědomuji, tedy když já vnímám, tak v tom vnímání, když se to tak vezme, nevím, že vnímám dům, ani nevím, že jsem to já, který to vnímá. Teprve až v té reflexi si uvědomuji, že jsem si vědom, že třeba pozoruji ten dům.

Tady je důležitá ta věc, že ta reflexe se může různým způsobem, jak už jsem řekl, vztáhnout k tomu vjemu. Ona může na tom vjemu ukázat, že jsem to já, nebo si může zase všimnout toho, že je to dům, kterého já vnímám. Protože ta reflexe, jak ještě říkám podle toho *Husserla*, má takovou funkci, že se pozvedá nad každý akt. Ta reflexe není jenom stažena na to vnímání. Ta reflexe je potom stažena i k další reflexi, ale to jsou až další kroky, ke kterým se dostaneme. Teď, když postupujeme odspodu, i když to odspodu tady nemá žádné ospravedlnění, že, tak ta reflexe se zaměřuje na ten celý akt.

A do toho aktu patří subjekt, objekt. Ten akt není možný bez subjektu a bez objektu, jak už jsem řekl. Než jsem tohle celou provedl nebo začal předvádět, tak jsem říkal, že je *ego cogito cogitatum*. To jsou v podstatě věci, které nelze dávat od sebe pro toho *Husserla*. A tedy když to *cogito*, kterým je teďkom reflexe, se zaměří na *cogito*, které je vjem, tak k tomu *cogito* patří *ego* i to *cogitatum*. Takže ta reflexe se zaměří na celou akci, na ten celý vjem toho domu a říká: do toho vjemu domu patří jak subjekt, tak ten právě probíhající akt, i ten dům tam patří.

Ale co chci říct ještě, to je to, že v tom aktu toho vnímání, říkám, si nejsem vědom toho, že jsem to já, ani že je to dům. Stejně tak při reflexi té reflexe já zase ukážu... tak když to počítáme třeba, tak tady máme vjem, teď první reflexe, která se vztáhne k tomuto vjemu, tu označím jako reflexe jedna, dejme tomu, a pak je zde reflexe dva, kterou se vztáhnu k té reflexi jedna. A ta reflexe dvě mně opět ukáže, že v té reflexi jedna já jsem si nebyl vědom sám sebe. Já jsem si ani nemohl být, protože já jsem byl tou svou akcí zaměřen na to vnímání.

A to je ta sebězapomenutost, o které ten *Husserl* tady hovoří. Takže vždycky při tom *cogito* nebo...

Jiný hlas: Participuje *cogitans*...

Jiný hlas: ...při tom, při tom *cogito* jako já...

Jiný hlas: *Cogitare*, *cogitare*.

Jiný hlas: Aha, jo. Já už se v tom budu muset trochu orientovat. Takže vždycky z toho prvního, i když jsem zapomněl, že tam nejsem si sebe vědom ani toho baráku, tak přece tam patří jak ten subjekt, tak ten

barák, všechno do té akce celé. Do té celé akce. To znamená do toho celého vnímání. Ano, že to vnímání nemůže být bez toho, že by je někdo prováděl, a ani to vnímání nemůže být bez svého předmětu. Ale abych tohle uviděl, na to potřebuju reflexi, na to mně nestačí ten vjem.

Jiný hlas: A ta reflexe první mi ukáže, že jsem se tak vždycky zapomněl, sebe nebo reflexe...

Jiný hlas: Ano, ta první reflexe mně ukáže, že v tom vjemu v podstatě dochází k sebezapomenutí, tedy zapomenutí toho, že jsem to já, kdo vykonává to vnímání. Tady je *Selbstverlorenheit*, to je v podstatě, že zapomínám na to, že jsem to já, to je smysl celej toho. Ta zapomenutost je... jako já jsem říkal od začátku zapomenutost na sebe. No to je jedno, ten smysl je snad jasnej, kterej to má.

Jiný hlas: Tak ta konstrukce je vnímání, reflexe jedna, reflexe dva. A do celého toho aktu i toho prvního to patří, jak se to tam naskládá.

Jiný hlas: No. Takže při každé té reflexi, když se ta reflexe, jako když je ta reflexe provádějící, ne provádějící se, protože ona se sama neprovádí, ale když ta reflexe je provádějící, tak v té reflexi já si nejsem vědoměj toho, že jsem to já, protože já jsem zaměřenej vždycky v té reflexi na nějaký akt, který už proběhl. Tedy už byl v minulosti a já ho nějakým způsobem, to, co bylo minule, v podstatě zpřítomňuji, že? Nějakou jeho složku, dejme tomu, zpřítomňuji teďkon v té reflexi.

Jiný hlas: No, já jsem tedy furt myslel, že *Husserl* má intuitivní nazírání, úplně mě udivuje tenhle ten postup. Že on furt zdůrazňuje intuitivní nazírání.

Jiný hlas: No u *Husserla* ještě... k tomuhle ničemu takovému tam nepřijdu, na intuitivní nazírání.

Jiný hlas: Jo, u *Husserla*.

Hejdánek: Takže když se stále bude pokračovat výš a výš, tak vždycky ta reflexe, která právě probíhá, je zaměřená na tu předešlou akci. Tak ukáže u té akce, že jsem při té akci v podstatě nebyl, zapomněl jsem v podstatě sám na sebe. Nevěděl jsem vůbec o tom, že jsem to já. Ani to není možné. Ten člověk by současně totiž musel být zaměřený na sebe, který něco provádí, a současně na něco, co už se uskutečnilo.

Ta reflexe by musela být... nevím, jak by to vypadalo, aby si ta reflexe byla sama sobě vědoma toho, kdo právě reflektuje. Tak v tom jednom a též čase není možný. Vždycky ta reflexe se musí vztáhnout k něčemu, k akci, která už se stala.

Důležité je, tady je v podstatě takový nevyslovený předpoklad, že ta reflexe se vždycky vztahuje... ta reflexe se nemůže vztahovat na jakoukoli akci. Nemůže se vztahovat na akci druhého subjektu. To i Láďa, když tady o tom vykládá, tak taky předpokládá, že reflexe je vždycky zaměřená na akci toho subjektu, který tu reflexi provádí. Ale to je předpokládáné.

Jiný hlas: A při reflexi přistupuju k sobě.

Hejdánek: Jak přistupuju k sobě?

Jiný hlas: No když reflektuju, tak jdu na distanc od sebe.

Hejdánek: No já se při té reflexi na něco... ta reflexe je vždycky reflexí nějaké akce. Ale ne sebe, to nevím, co je sebe, to tady zatím nepadlo ještě.

Jiný hlas: Reflexe své akce, to tady diskutujeme nebo budeme diskutovat.

Hejdánek: Ale ne, ať se to ujasní, tomu se dostaneme.

Jiný hlas: No, jak reflektuje tu akci? Myslím, že jsi tady tak zašveptal nějakou část té akce.

Hejdánek: Ne, ona se pozvedá, ta reflexe, každá reflexe se pozvedá na tu akci. A teď si může v podstatě vybrat z té akce, co chce, na to se může zaměřit. Ale tady on výslovně říká, že to já reflektující se pozvedá na ten akt, ať už já reflektuju a nebo já vnímám. Ale pozvedá se na ten celý akt. A teď já pomocí té reflexe se mohu vztáhnout k čemu chci v tom aktu. Ale to pozvednutí se na ten akt, to je ta reflexe.

Jiný hlas: O tom nepochybuji, ale jak může reflektovat celou tu akci? To je jako ji reduplikovat.

Hejdánek: No ne, to jsem tady taky říkal, že úkolem reflexe není tu akci reduplikovat, abych ji tady znovu v podstatě vyprovedl, ale ukázat na ní, co všechno v sobě má. Aby se nám v podstatě ta akce otevřela a ukázala se jako co je jejím subjektem, co je objektem, v podstatě jak ta akce proběhla. Já tu akci můžu sledovat taky z toho prostě jak byla, jestli to vnímání bylo silné nebo slabé, i po těchto stránkách. Já se

mohu různým způsobem zaměřit v té reflexi.

Jiný hlas: Jen pozoruju tu potíž, že reflexe, to už známe jako tady už před mnoha lety se to říkalo, první rovina a druhá rovina, nebo u *Husserla* jaksi, reflexe reflexe. No že to je jasný, o tom, že jde o reflexi nějaké akce. Ta akce proběhla. Reflexe se zaměří na tu minulou akci a nemůže se zaměřit na celou. Jestliže se ta minulá akce skládá...

Hejdánek: No jo, ale já nevím, co je celá akce.

Jiný hlas: Já se právě ptám tebe, protože ty jsi říkal nějakou část a by tos si na to nemohl vzpomenout nebo to byl nějaký obraz, prostě ne na celou reflexi, ale na nějakou její část se ta reflexe může prostě... reflexe se může zaměřit na ne na celou akci, ale na některou její část.

Hejdánek: Tak to je špatně řečeno, protože u té akce nelze hovořit o částech. Ale spíše se dívat na tu akci a vidět na ní, co je jejím subjektem té akce. Nevím, jestli bych pak mohl říct, že subjekt je část akce.

Jiný hlas: Ne že subjekt je část, ale si nerozumíme, subjekt se zaměřuje...

Hejdánek: Ano, já ti rozumím.

Jiný hlas: Na tu první rovinu, reflexe je reflexí nějaké akce, ano, to jsme si řekli, a teďka reflexí celé té akce nebo jenom části té akce je reflexe?

Hejdánek: Podívej se, tohleto takto, já nebudu mluvit za sebe. Já pokud budu mluvit o *Husserlovi*, tak *Husserl* o ničem takovém nehovoří. Jestli jsem to řekl, tak to... Ten nehovoří o části a tak dále. Ale zajímá ho v té reflexi, že ta reflexe se zabývá tím, co je subjektem té akce. Ale nehovoří o tom, že by to byla část akce, ten subjekt. Ale pohlíží na tu akci z toho hlediska, co je jejím subjektem té akce, co je objektem akce. Takovým způsobem se ta reflexe k té akci může vztáhnout.

Jiný hlas: Protože součástí té akce, můžeme pokračovat, dvojí stažení té reflexe té akce, jednou se ta reflexe může vztáhnout k objektu té akce a jednou k subjektu.

Hejdánek: No ano.

Jiný hlas: A to už můžou být dvě různé části té reflexe.

Hejdánek: Ale furt se to vztahuje k jednomu a témuž aktu.

Jiný hlas: Samozřejmě, jen o tom, že ten jeden akt může mít vzhledem k reflexi spoustu hledisek.

Hejdánek: No samozřejmě.

Jiný hlas: O to *Husserlovi* jde, o to taky vždycky šlo. Já jsem si myslel, že jste tady něco nepodotknul, byla by tam možnost to chápat tak, že reflexe, která je reflexí nějaké akce, nereflektuje tu akci celou, nýbrž jenom něco z té akce.

Hejdánek: Takhle bych to vůbec neformuloval.

Jiný hlas: Jestli to tam není, no tak ne. Já jsem si jen domyslel, že *Husserl* to míní tak, že ta akce, kterou reflexe reflektuje, se skládá z toho *cogito*, které myslí, toho *cogitans*, jestli se to tak říká, a z toho *cogitata*, toho, co se říká *cogitatum*, čili toho objektu intencionálního. Jsou to dvě části té akce a pak se může vztahovat ne k celé té akci, ale buďto jenom k tomu *cogitatu*, k tomu intencionálnímu objektu, a nebo k tomu subjektu.

Jiný hlas: No. A to je to tak jako u *Husserla* nebo to taky on...

Hejdánek: Ne, v tom ten problém je, že on když se vztahuje k té akci, že jo, tak zjišťuje, jaké jsou subjekty té akce, ale nehovoří o celku a o částech akce. Takovýmto způsobem on to neformuluje. On hovoří o subjektu akce a hovoří o akci. V prvé řadě hovoří o akci a pak hovoří o subjektech akce a o objektu akce.

Jiný hlas: Ale ta akce zahrnuje obojí.

Hejdánek: No, protože ta akce nemůže být bez subjektu a bez objektu. To jsem říkal. Takže každá akce v sobě nese svůj subjekt a objekt, na který je intencionálně zaměřená.

Jiný hlas: No, ale jenomže ten subjekt...

Hejdánek: Ne, ta akce nemůže být zaměřena zvlášť, ale ta reflexe se může zaměřit na tu akci tím, že se ptá po subjektu té akce nebo se ptá po objektu té akce.

Jiný hlas: Ano. Jenomže problém je ten, že ten subjekt té akce, je to *cogitans*, je to myšlení samo, že jo?

Hejdánek: No to ne. To je právě ten akt, ke kterému patří subjekt i objekt.

Jiný hlas: Takže jako *cogitans*... Dobře. Když já můžu tu akci, kterou reflektuju, rozdělit na subjekt a objekt, jak jsi právě řekl.

Hejdánek: No nemohu ji tak rozdělit, že bych je mohl dát zvlášť. Vždycky musím hovořit o subjektu té akce stejně tak jako o objektu té akce. Stejně tak nemůžu hovořit jenom o akci, která by neměla subjekt a objekt.

Jiný hlas: No to je ten subjekt té akce. Co je objekt té akce, to si dovedu představit jako intencionální předmět. No, asi jo, to je objekt, intencionálně by to bylo... Ale co je ten subjekt té akce? Tedy subjektem té akce v tom myšlení, tak se nemůže stát... tak ho nemůžu reflektovat. Anebo ho budu reflektovat ten subjekt tak, že z něj udělám taky intencionální objekt. Rozumíš mi, co tím chci říct?

Hejdánek: Já ti teď rozumím. A jestli mi rozumíš, tak stačí, když řekneš, že takhle *Husserl* o tom...

Jiný hlas: Naopak on hovoří o *ego* na té primordiální rovině a pak hovoří o *ego*, které je konstituované jako intencionální objekt. A teď se ptá, to je celý ten problém, který je i v tomto místě, jak jsou spolu, v jakém jsou spolu vztahu? Dochází tady k nějaké identitě mezi tou monádou, a tím konstituovaným já, které se pohybuje ve světě? Je tady nějaká identita? Tento problém se tady dneska bude řešit celý.

Ale tady jsme se v podstatě dostali na to místo, že každá z těch reflexí ukázala na tu předešlou akci, že si neuvědomuje nebo že zapomíná v podstatě na sebe sama, že o tom neví, že to je ten subjekt, který tu akci provádí. A tím pádem tady vzniká právě ten problém, že ta první reflexe ukázala na nějaký subjekt té akce. Což se stalo, ta reflexe na to poukázala na nějakou akci, která se předtím stala, poukázala na to, že měla nějaký subjekt. Druhá reflexe poukáže na první reflexi, že ta reflexe má taktéž nějaký subjekt, který je ale už... mezi kterým už je i časová distance. No a teď je otázka, jestli tyto subjekty jsou tytéž, jestli se jedná tedy o jeden a týž subjekt.

A tady právě vzniká ten problém, co je tady to jedno a totéž. Samozřejmě, pokud bereme ten subjekt, tedy to já, které provádí ten vjem, které pak provádí reflexi toho vjemu, další reflexi, která provádí reflexi té reflexe, tak musím říct, že jsou to různá já. a jsou to různá já v jakém slova smyslu? Jsou to různá já, která jsou... o nichž hovoří jako o nějakém psycho-fyzickém já, nebo jsou to prostě ta já, která se pohybují v tomto objektivním světě podle *Husserla*. Jsou to různá já. To se nedá popřít. Protože to je já, které bylo předtím, pak je zde jiné já, které na ně v podstatě reagovalo a tak dále. Ale ta identita, o které se vůbec může hovořit, je na úplně jiné rovině. A to je na rovině, kdy on hovoří o... teď udělám velký skok, ale ta identita je na rovině, kdy hovoří o tom primordiálním *ego* nebo o tom transcendentálním *ego* neboli já, tak na této rovině dochází ne k identitě, ale tam se hovoří jenom o tom já, které je jedno, které je konstituující. To není konstituované. To znamená není nějakým způsobem ustaveno, ale ono samo je tím, že je konstituující. To jeho bytí spočívá v tom, že je konstituující. Ono se stále konstituuje nějak.

Jiný hlas: Je to určité *constituens*, *constituens* samokonstituované.

Jiný hlas: Ano. Čili je to to protokinéma a kinéma.

Jiný hlas: Jo, pokud to chceš dát tento termín tomu, tak můžeš, ale ono to není něco, co by se hýbalo, protože ono bez toho konstituující, bez toho já o tom nemohu hovořit, aniž bych o tom hovořil jako o konstituující. Asi takto. Já nemůžu říct, tady je to *ego* neboli ta primordiální *ego* neboli ta monáda.

Nemohu to říct a říct: a tato monáda v podstatě dělá to, že je konstituující, že se najednou rozhodne a teď se takto... tak u *Husserla* není. Naopak o té monádě nelze říct nic jiného, než že je konstituující. Nelze hovořit o tom aktu toho konstituování. Není to ani konstituování. Jak bych to řekl? Když říkám, že ta monáda je...

Jiný hlas: Ještě to vyjasni takhle. To primordiální *ego*, to si ty teď ztotožnil s monádou.

Jiný hlas: Ano, takto. Má to tam několik titulů. Proto to je transcendentální já. To je to, k čemu nakonec směřuji. Kde je ta půda té naprosté evidence. A na této půdě...

Jiný hlas: Otázka, kterou řešíš, je identita těchto různých já.

Jiný hlas: Ano. Chci ukázat, kde se nachází ta monáda neboli to primordiální *ego*. To je na té půdě v podstatě, kam se dostávám pomocí té transcendentální redukce. To je taktéž to transcendentální já, ke kterému se potom dostanu.

Jiný hlas: A to je reflektující?

Jiný hlas: Takto, podívej se, tady se právě musejí potom rozlišit různé roviny. Tady si musíme uvědomit, když teda vyjdeme od těch ego nebo... jaký je plurál od ego? Ega? No, počkej... Egos? Vy jste dva? My... Egos? To je správně? A ega, no, dobře. Husserl tam má taky ego's.

Jiný hlas: No počkej, kde jsi udělal ten velký skok? Na ten nominativ.

Jiný hlas: No podívejte se. Kde jsem ho udělal? Právě v tom místě, kdy jsem si položil otázku, když tady byla ta reflexe, která reflektovala stále, tak jsem tady měl najednou několik já. Ale to bylo několik já v tom objektivním světě.

Jiný hlas: No počkej, to, že několik já, to jsem pochopil. Objektivní světě, to jsi tady tak přidal a to mi úplně nedošlo.

Jiný hlas: No ano, protože abychom vůbec mohli něco takového provádět, tak provádím tu reflexi a vůbec ten vjem v nějakém světě a ten on považuje za objektivní, který chce potom uzávorkovat. Takový svět on nazývá objektivním světem. A jediné v tomto světě já mohu odlišovat ta já, která se od sebe liší. Tady se liší já, které vykládalo před chvílí, od toho já, které vykládá nyní. To je to, jako když je kluk tříletý a osmiletý. To jsou na jednu stranu jiná já, protože můžeme ukázat, v čem se od sebe liší.

--- (1988-10-24 Aleš Havlíček (Husserl) (1) [LVH63VA]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Jsou. Samozřejmě. A ty jsou konstituovány. Stejně tak jsem... pak jsou to všechno konstituované, jsou to vlastně *intentionalia*.

Hejdánek: Ano, ano. Jsou to subjekty.

Jiný hlas: Čili se říká, že ta různá já, ty různé subjekty jsou vlastně objekty.

Hejdánek: Přesně. Ano. To je můj subjekt, on tam v tom světě...

Jiný hlas: Ano. Protože já v podstatě konstituuji v tom objektivním světě... když já konstituuji ten objektivní svět, tak tam konstituuji i sám sebe jako objekt. Takovýmto způsobem jsou to objekty. Pak by opravdu to, že se hovoří o subjektu, je spíše jako taková řečnická záležitost, aby se rozlišilo to, co se nakonec tím subjektem míní, že se tím míní subjektivita neboli to primordiální ego na rozdíl od toho objektu, který se pak nemůže nazývat subjektem. Ale teď, abych ukázal...

Hejdánek: Subjektivita už je vlastně výsledek.

Jiný hlas: Ne, ta subjektivita je právě tím základem, pokud použiji slovo základ. Ale okamžitě by se mohlo snést spousta námitek na to slovo základ.

Hejdánek: A subjekt je vlastně, z kterého vycházejí ty jednotlivé subjekty.

Jiný hlas: Ne, já to předvedu, jak k tomu tak nějak dochází, aby to bylo jasné, protože tady to vypadá tak skoro, jako kdyby tady byl nějaký základ a ten něco dělal, měl nějakou činnost. To tak není.

Takže ještě jednou. Pro Husserla je tady jednak to já, které je objektivně jsoucí ve světě, a pak je zde já, které je to transcendentálně redukované já, ke kterému on tou metodou dospěje. To je to primordiální. Ano, to je to primordiální, neboli *monáda* taky.

Já tady trochu odcituji z Husserla, aby bylo vidět, že jsem si to nevymyslel, že ty pojmy jsou chápány stejně. *Monádou* nazývám já chápané v plné konkrétnosti, to znamená bez čeho nemůže být. To v plné konkrétnosti, bez čeho nemůže být, to se také ještě objasní.

Ega, ta ega neboli ta pluralita těch ego vytváří jisté společenství podle Husserla. Teď nebudu možná postupovat úplně logicky, ale třeba k tomu pak dojdeme, jak by v tom ta logika asi mohla být. Já to také ještě přesně nevím, jak bych měl postupovat. On říká, že ta ega vytvářejí jisté společenství a toto společenství je v podstatě... nebo ta ega jsou v podstatě absolutními nositeli světa. Absolutní nositelé světa jsou to. To je místo z toho textu, na které Láďa narážel. Tam jsou právě ti nositelé, kdy Láďa vyčítal, v jakém vztahu ty *monády* k tomu světu jsou, jestli jsou mimo nebo ve světě. Tady se říká, že jsou to absolutní nositelé světa. Není řečeno, jestli jsou uvnitř v tom světě nebo jakým způsobem. Zatím to jako nositel zůstává otevřené, co se tím míní.

Hejdánek: Jestli jsou součástí. Ano, ano. Jsou absolutností ta ega, jsou jistou absolutností a jsou subjektivitami.

Jiný hlas: Z různých textů to lze takto říci. Tady si jen dávám otázku, že v podstatě, když jsou tito nositelé, někdo by se mohl zeptat, co tvoří ono společenství plurality těch ego. Lze říci, že nelze myslet ego bez jeho konstitutivního charakteru. To znamená, že jeho konstitutivní charakter je, že ono něco konstituuje. Ale ještě jednou chci zdůraznit, že to není tak, že by to ego něco konstituovalo, to znamená, že by tady bylo ego a ono potom něco konstituovalo, ale to ego má ten charakter, že je konstituující.

Hejdánek: Ano, ono je právě jediné díky tomu, že je konstituující. Díky tomu je.

Jiný hlas: Já proto furt používám to *participia*. Bojím se to vyjádřit jakýmkoliv jiným způsobem, protože bych sklouzl do toho, že bych tady měl ego, které by pak něco konstituovalo. Ale tak to není. Říkám vám to. Jestli to řeknu pak nějak jinak, tak na to znova poukázat, že pro Husserla to není tak, že by tady byla *monáda*, která pak něco konstituuje, ale ona je právě jenom díky tomu, že je konstituující.

Hejdánek: A není to tedy tak, že ta *monáda* nemůže konstituovat něco vnějšího, ale že může konstituovat jenom vlastně sebe jako subjekt a díky tomu, že konstituuje sebe jako subjekt, tak že vlastně je?

Jiný hlas: Tím ne... ona nekonstituuje sama sebe, ta *monáda*. Ona právě tím, že konstituuje, tak vůbec je. Takto. Už jsem to řekl, ale bylo to řečeno chybně. Ta *monáda* je jediné díky tomu, že konstituuje... ne zatím něco vnějšího, je konstituující. Ona sama se nějak... místo toho konstituující... já, když jsem tady mluvil o Finkovi kdysi, nevím, jestli tady někdo byl, tak já jsem teprve tady pochopil na Husserlovi, odkud to Fink má, i když mně to mohlo být jasné, že to byl jeho žák. Právě Fink tam má právě také ty dva pohyby, kde ten jeden pohyb nemá žádné *arché* nebo prostě něco, z čeho by najednou vycházel. Ale tady je pohyb. Tady je to konstituující, které nemá žádné "předtím" a tak dále. Když to konstituující tady nebude, tak tady není ani *monáda*. Takto bych to řekl. Možná, že takto to bude jasnější. Díky tomu konstituujícímu je zde tato *monáda*. Když to konstituující tady nebude, tak tady není ani *monáda*. Ale není to tak, že by tady byla *monáda* a pak tady bylo nějaké konstituování té *monády*. Ale ta *monáda* je to, co se tady konstituuje v podstatě.

Jiný hlas: Reaktivita... ne, to ne. Já myslím, jestli tomu dobře rozumím, tak to je ta tása, o které Láďa mluvil. Ano, byla tady také vzpomenuť.

Jiný hlas: Asi takto. Není to pohyb, který by vykonávalo... na tom pohybu to bude možná jasné. Podívejte se, vždycky, když se hovoří o pohybu, tak se hovoří o tom, kdo je původcem toho pohybu. Ale ten pohyb tu je bez toho, že by měl nějakého svého původce. A ten pohyb je sama ta věc. O té věci já mohu hovořit právě jenom v tom, když ten pohyb tady je. A není to tak, že by ta věc tady byla ta, která způsobí ten pohyb, ale ten pohyb je sama ta věc. Tady je jistý pohyb, to je to konstituující. A to konstituující je jedna *monáda*, pak je zde další konstituující, další *monáda*, tyto *monády* pak vytvářejí jisté intersubjektivní společenství.

Hejdánek: Abych udělal další krok.

Jiný hlas: No tak tohle, já myslím, že je...

Hejdánek: Je vám jasný ten rozdíl mezi tím, když se hovoří vždycky o tom, co způsobuje něco? Tady nic takového není. Tady je to právě ten věčný tok. Tady je věčný tok, který nemá žádný začátek ani konec. Když ten tok tady je, tak hovořím o těch *monádách*. Když tady tento tok není, žádné *monády* taky nejsou. A není to tak, že by tady mohly být *monády* bez toku, protože ten tok, to jsou ty *monády*.

Jiný hlas: To není tok bez tvaru?

Hejdánek: To je jenom analogie vzhledem k tomu, aby to pak někdo...

Jiný hlas: Proč?

Hejdánek: Protože...

Jiný hlas: Že je to ten tok atomů?

Hejdánek: Vůbec! Právě teď v tom... že ta *monáda* je konstituující, tak taktéž potom něco konstituuje. A konstituuje právě objektivní svět a v tom světě právě konstituuje sebe sama. A to už je potom zase další pohyb konstituování. On tam má dvojí intencionalitu. První intencionalita je v tom prvním pohybu, v té konstituující se *monádě*. Tam je jedna intencionalita, k něčemu směřuje. Vytváří se zde objektivní svět a v tom objektivním světě každý objekt má v těch svých akcích... ty jeho akce jsou nějakým způsobem

zacíleny, mají taktéž intencionalitu. Tady je právě dvojí intencionalita u Husserla.

Jiný hlas: To výslovně říká?

Hejdánek: Samozřejmě, on to rozlišuje. Nenašel jsem místo, abych mohl říct u Husserla přímo: tak, mám tady dvě intencionality, ale je to tam odlišeno.

Jiný hlas: Jsou to dvě rozdílné?

Hejdánek: Ano, jsou. Protože možná, že tam najdu místa, kde hovoří o primárním a sekundárním momentu. Tady to nějak budu mít.

On tam hovoří o dvojkonstituci, což je totéž jako ta intence. O dvojkonstituci, a to konstituci na primordiální rovině, to je ta rovina *monád* neboli primordiálních *ego*. A pak o sekundární konstituci, to je konstituce umožněná primární konstitucí. Ale tato primární konstituce předstihuje konstituovaný svět tím, že... ještě tu větu dočtu. Tato primordiální konstituce předstihuje konstituovaný svět, poněvadž ten svět je konstituován *monádou*. Ho předstihuje, ten konstituovaný svět, tím, že koná úkony, jež konstituují svět.

Já vám to přečtu ještě jednou. Primordiální neboli primární konstituce, to je ta konstituce v podstatě... to je to konstituující *ego*. Ano, to je ten první pohyb. Tato primární konstituce předstihuje konstituovaný svět. A jakým způsobem ho předstihuje? Právě tím, že to konstituující vykonává takové úkony, že skrze ně se nějakým způsobem potom konstituuje svět. Tak svět zde není na té primární rovině, to by znamenalo... o světě se zde nehovoří jako o světě *monád*. To společenství *monád* není svět. O světě se zde hovoří až právě skrze ty konstituující se *monády*, se zde konstituuje svět. A teď právě vzniká ta otázka, jak je možné, že ty *monády* v podstatě jsou všechny v jednom světě.

Jiný hlas: Tím, že se ty *monády* konstituují, tak konstituují svět?

Hejdánek: Ano, tím, jak ony konstituují nebo jsou konstituující, tak v té jejich činnosti...

Jiný hlas: Takže pokud tomu dobře rozumím, tak jsou ty *monády* jako konstituující, a skrze to ty *monády* konstituují svět?

Hejdánek: V tom se konstituuje ten svět. Svět se konstituuje, to se nedá... to je, jak tady posledně bylo zmíněno Lád'ou u Heideggera, jak je ten člověk na světě. To prostě už máš tu výbavu. Musíš vstoupit do toho světa, ale to je to, co v sobě má, to i u Husserla pak můžu najít, já si to trochu pročtu a pak vám to třeba ještě líp předvedu. Ale to tam máš, to už s sebou neseš.

Jiný hlas: No tak já s sebou nenesu to, že svět se konstituuje.

Hejdánek: Ano, to každá ta *monáda* konstituuje svět. A konstituuje stejný objektivní svět, i když různé trošku jinak viděný. Ale je to pohyb těch *monád*, který konstituuje svět. Ony jsou ty *monády* tím, jak se konstituují, tak mají jistou intenci, k něčemu míří, a ony míří právě k tomu, že konstituují ten svět.

Jiný hlas: Takže je to nějaká intence, která...

Hejdánek: Ale je vám jasné, že právě v tom světě jsou konstituované ty objekty. A každý, který se v tomto světě pohybuje, tak v těch svých akcích jsou ty naše akce taktéž k něčemu zaměřené, mají jistou intencionalitu. Takže první intencionalita je u *monád* a druhá intencionalita je u nás. A je důležité si uvědomit, že do té konstituce světa patřím i já. Ale teď jaké je to já? To už není právě tohleto já jako *monáda* nebo jako primordiální *ego*, ale už je to já objektivní. Už je to já, které se pohybuje v objektivním světě.

Jiný hlas: Děkuji, mně už by asi bylo jasné, co chtěl říct Husserl a potom jestli ta věc sama je jasná. To je ten problém. Nevím, jestli už je jasné Husserlovi... Jakou představu si má člověk udělat o té *monádě*, aby odpovídala tomu Husserlovu myslu, aby do toho nezapadalo něco jiného.

Hejdánek: Já ještě bych tady třeba něco přečetl a třeba se vám to bude zdát jasnější a zase to budeme probírat tak, abychom se k tomu dostali. Takže třeba ještě tady další. Husserl třeba říká, že jediné, co je absolutní jsoucno, jsou *monády*. Já v tom objektivním světě už nejsem absolutní jsoucno. Jediné, co je zde absolutní jsoucno, to je *monáda*. Protože všechno ostatní je až skrze jejich konstituování. *Monády* jsou jediné, co je absolutní jsoucno, to ostatní je právě až skrze jejich konstituování.

Jiný hlas: A ještě jednou můžu s Husserlem říci, že *ego* se konstituuje samo pro sebe jako něco, co se

vnitřně samo v sobě kontinuálně konstituuje jako jsoucí. Já si to najdu přesně, to jsou *Meditace 65*, strana v českém tom... Ano, tady: *ego* samo existuje pro sebe v kontinuální evidenci, čili jako něco, co se vnitřně samo v sobě kontinuálně konstituuje jako jsoucí. Tady je to kontinuálně ještě navíc o té konstituci řečeno.

Jiný hlas: Důležité na tom je, o čem mluvil Chvatík, o tom *primordiálním*.

Jiný hlas: Ano, o tomhleto je řeč.

Jiný hlas: Čili o té *monádě*.

Jiný hlas: Ano, samozřejmě, to je ono. Ona se v podstatě jistým způsobem samakonstituuje, ale nemůžu říct, že se samakonstituuje tak, že by tady byla a pak se samakonstituovala. Ale ona je tím, že je konstituující, tím, že se konstituuje, tak tím ona je. Je to ten pohyb, říkám stále. Jak se zde berou ty konstitute, které tady ty *monády*... tento problém tady kladený není. Tady může vzniknout problém, když přestanou ty *monády* být těmi konstituujícími, tak tady v podstatě není nic, nebo jak se tady vzaly? Tento problém se tady neřeší, ten vypustíme.

Jiný hlas: K tomu se tak jako vy myslíte, když musíme k tomu v té přednosti příčin udělat nějaký konec.

Jiný hlas: No, tak tady dají absolutní pohyb nebo tak nějak, někde skončí. Proto on taky hovoří o absolutním, o tom, že jsou absolutně jsoucí. To absolutně jsoucí je v podstatě absolutní pohyb. Protože pokud ten pohyb absolutní tady nebude, tak tady není vůbec nic a nelze o ničem hovořit. Abychom o něčem takovém mohli hovořit, tak právě ten absolutní pohyb tady nějak musí být, nebo ty konstituující se *monády*. Konstituující se, tam je zase to zvrtné, že se konstituují, ale konstituují, já nevím, jak to vyjádřit.

Jiný hlas: Jsou tam dvě roviny. Jedna rovina těch *monád*...

Jiný hlas: Ano.

Jiný hlas: ...primární rovina, to jsou ty *monády*.

Jiný hlas: No.

Jiný hlas: Jinak nejsou. To je vlastně ten akt té konstitute.

Jiný hlas: No.

Jiný hlas: Z čehož nějak vyplývají ty *monády*. A druhá rovina, kdy ty *monády*, které jsou vyplynulé z toho aktu té konstitute, se stávají tím *primordiálním egem*, ale už tím, že konstituují, jsou strukturovány.

Podívej se, já jsem ještě neřekl důležitou věc, to společenství těch *monád*, kde se bere vůbec.

Jiný hlas: Tak počkej, ještě jestli můžu hovořit o *egu*, pokud tam není nějaká vlastní reflexe, ale aktivita.

Jiný hlas: Na jaké rovině teď chceš mluvit o tom *egu* a o jaké reflexi? Vždyť vím, že o tom *egu* se dá mluvit až na té druhé rovině, ne na té první.

Jiný hlas: Myslíš na té *primordiální* a ne v tom objektivním světě, kde už je konstitute?

Jiný hlas: Právěže bych řekl, že o tom *egu* se dá mluvit až v tom světě, kde je ta konstitute.

Jiný hlas: Teď ti rozumím. Samozřejmě, ale to bez sebe není možné. Ten objektivní svět není možný bez těch *monád*. Tady nemůžu hovořit o objektivním světě, aniž bych hovořil o *monádách*. Stejně tak ty *monády*, tím že tady jsou, tak konstituují svět.

Jiný hlas: Jako navazuju na ten tvůj začátek, kde jsi mluvil o první rovině, o reflexi...

Jiný hlas: To se bude odehrávat v objektivním světě tohle, to s tou rovinou těch *primordiálních* nemá co dělat.

Jiný hlas: Ale už tady na té rovině se mluvilo o *primordiálním egu*.

Jiný hlas: Tam jsem tu otázku položil v tom, že jsme schopni rozlišit nějaké já nebo nějaké ty subjekty těch akcí a jsme schopni říct: ano, tyto subjekty se od sebe liší. Ale to se pohybujeme v tom objektivním světě stále. Ta otázka může být položena po tom já, které není v tom objektivním světě, po tom já, které je konstituující, což je ta *monáda* neboli to *primordiální ego*.

Jiný hlas: A jestliže je konstituující, tak vždycky něco konstituuje.

Jiný hlas: Ano, konstituuje ten objektivní svět.

Jiný hlas: Takže už v tom objektivním světě.

Jiný hlas: Ne, ono ho nekonstituuje tak, že by tam... On když konstituuje objektivní svět, tak tam konstituuje taktéž sebe jako už objekt, ale ne jako *monádu*. Já se nevyskytuju ve světě jako *monáda*. To jsem asi zapomněl říct.

Jiný hlas: Takže to *primordiální ego* už předtím...

Jiný hlas: ...je ještě ta *monáda*, ale není to už ten objekt.

Jiný hlas: Ano, to není objekt. To je právě ten základní rozdíl. Proto se to tady musí rozlišit, že objekty jsou až v tom objektivním světě.

Jiný hlas: Já se obávám, že tím, že je to *ego*, takže už je to nějaký objekt.

Jiný hlas: Ne, je pravdou, že Husserl to nikde výslovně neřekne. On je odlišuje, hovoří o *primordiálním egu*, o *monádě*, ale pak hovoří o *psychofyzickém* já nebo o *transcendentálním* já, stále na té první rovině. Ale to já tam je. Jde o to, že tady nějaký vztah je. Ten vztah tady opravdu je. A teď vám řeknu, jak ten vztah tady je. Ty správně upozorňuješ na to, že mezi těmito dvěma *egy* je jistý rozdíl co do substance, co do...

Jiný hlas: Ano, co do bytí.

Jiný hlas: Čili to první, ta *monáda*, je absolutně jsoucí, jak už jsem tady dneska četl, kdežto to druhé je konstituované. Tady je podstatný rozdíl řečený. Ale tady vám přečtu jednu větu, je to z první *Meditace*, strana 39, ke které se vztahuje i Ingarden, kde Husserl říká: „Zřejmě je možno říci: já jakožto přirozeně zaměřené já jsem také,“ – to přirozeně zaměřené já se míní v tom objektivním světě, to je ten přirozený postoj, protože ten přirozený postoj ti klade existenci toho světa. To je ten přirozený postoj, kdežto ten *transcendentálně* redukovaný žádný svět takový nemá, to je právě ta rovina těch *eg*. Tak ještě jednou: „já jakožto přirozeně zaměřené já jsem také a to vždy *transcendentálním* já, ale vím o tom teprve v uskutečnění *fenomenologické* redukce.“ Tak tady to vypadá, že Husserl něco ztotožňuje. Hovoří o přirozeně zaměřeném já, to je to já na rovině toho objektivního světa, a hovoří taktéž o *transcendentálním* já, což je to já na rovině těch *monád*.

Jiný hlas: A ono to přirozené já tady musí být.

Jiný hlas: Ano. A teď vám řeknu tu námitku. Ingardenovi se to nelíbí a říká: „Já, jež je předmětem *transcendentálního* zkoumání a v daném případě se nachází v přirozeném postoji, bylo ihned uvedeno já jako *transcendentální*...“

Jiný hlas: Kdežto já, jež je subjektem toho *transcendentálního* zkoumání – to je to, které to vykonává, to *transcendentální* zkoumání – nebylo vůbec ještě jako *transcendentální* uvedeno. A zde narážíme na velký problém identity, respektive identifikace obou těchto já.

A on to řeší tak, že říká: „A přece se přikláním k tomu ponechat tuto větu, protože jsme nakloněni k ustavení identity mezi mnou jako čistým já...“ Vidíte, on tady těch termínů používá, čisté já zase, to je stále ta první rovina, to čisté já a mnou jako reálným já psycho-fyzického individua, jež je součástí světa. To čisté já není součástí světa, jenom to psycho-fyzické já je součástí světa. Nevím úplně, co to je psycho-fyzické, ale je tam...

Jiný hlas: No ne, to psycho-fyzické já, to je ten přirozený postoj toho já.

Jiný hlas: Psycho-fyzickému bych snad chápal, já spíš nechápu to čisté já.

Jiný hlas: No to je to *ego*, to je ta *monáda*. To je ta *monáda*. Není to *ego*, protože jestli je to *ego*...

Jiný hlas: Ne, *ego*, *monáda*, to je totéž.

Jiný hlas: Jestliže je to *ego*, tak už to musí být součástí tohoto světa, ne?

Jiný hlas: No ne, tak je to *ego*, dáme mu ještě nějaké *primordiální ego*, abychom to rozlišili, abychom nehovořili na těch dvou rovinách jenom o *egu*. Tak to je to čisté já, to je *primordiální ego*, to je *monáda*. Psycho-fyzické individuum, to je ten objekt.

Jiný hlas: A to čisté mimosvětské tvoří tyto komunity, to společenství?

Jiný hlas: To čisté tvoří to společenství *intersubjektivní*. To ještě tady musím vzpomenout, co to znamená.

Jiný hlas: A mimosvětské...

Jiný hlas: Tam taky bylo řečeno, že to ale není řečeno, že je to mimosvětské. Nic takového není, že by to

bylo mimosvětské, protože ono tím, jak se konstituuje, tak konstituuje svět. A je tam přítomno jako [nesrozumitelné].

Jiný hlas: Ale jakmile řekneš, že tím ten subjekt konstituuje svět, no tak už je součástí toho světa.

Jiný hlas: Ono konstituuje svět, ale neznamená, že je součástí. Součástí by tady mohlo být to jsem já potom, když já konstituuji ten svět, tak v něm konstituuji i sám sebe. A já jsem tam jako ten subjekt, který pak vykonává různé akce.

Jiný hlas: To už je potom to ego.

Jiný hlas: Ano, to je jenom to ego a není to to *primordiální ego*. To je součástí světa, ale to *primordiální ego* není součástí světa.

Tady vám ještě přečtu jednu větičku přímo k tomuhle: „Zde je třeba si všimnout, jako redukované já není kusem světa, tak obráceně ani svět či jakýkoli objekt ve světě nejsou kusem mého já. Nenacházejí se v mém vědomém životě jako jeho reálné součásti, jako komplex počítkových dat nebo aktů. K vlastnímu smyslu všeho, co patří ke světu, patří tato *transcendence*.“

Jiný hlas: Ještě jednou.

Jiný hlas: Ne, to je jasné, není kusem světa. Je to strana 29. Strana 29 českého překladu: „Redukované já není kusem světa, tak ani obráceně ani svět či jakýkoli objekt ve světě nejsou kusem mého já.

Nenacházejí se v mém vědomém životě jako jeho reálné součásti, jako komplex počítkových dat nebo aktů. K vlastnímu smyslu všeho, co patří ke světu, patří tato *transcendence*.“ Já musím udělat pauzu.

Já jsem vám tady četl to, jak to redukované já není kusem světa.

Jiný hlas: Ano.

Jiný hlas: Protože ses ptal, co je součástí toho, jestli ty *monády* jsou součástí toho světa, nebo nejsou. A právě i v tom textu, o který se Láďa opíral, tak tam se říká: jsou ve svém společenství absolutními nositeli světa – *sie sind in ihrer Gemeinschaft die absoluten Träger der Welt*. Ptáš se, co to je *Gemeinschaft*? *Gemeinschaft* znamená, že spolu nějak komunikují, no a to je ta hromada *monád*. *Gemeinschaft* – obecnství.

Tady hned k tomu vyjádříme nejdříve několik takových vět: *monády* tvoří jisté společenství nazvané *transcendentální intersubjektivita*.

Jiný hlas: Jak?

Jiný hlas: *Transcendentální intersubjektivita*. A ta je ve mně konstituována ze zdrojů mé *intencionality*. Tato *intersubjektivita* je ve mně konstituována ze zdrojů mé *intencionality*. Tato *transcendentální intersubjektivita* v sobě nese též objektivní svět. To znamená, svět je *transcendentálně* konstituován ve mně.

Ještě jednou: *monády* tvoří jisté společenství nazvané *transcendentální intersubjektivita* a ta je ve mně konstituována ze zdrojů mé *intencionality*. A tato *transcendentální intersubjektivita* v sobě nese též objektivní svět. Jsou to vytržené věty, nám to bude potom absolutně jasné. To znamená, svět je *transcendentálně* konstituován ve mně.

A je třeba rozlišit dále, pokud se vrátím k tomu společenství *monád*, tak je třeba rozlišit *primordiální* a objektivní svět. To je strana 103 *Karteziánských meditací*. Kdyby nikdo neměl co dělat, tak by si mohl přecíst pátou meditaci, ze které se hlavně čerpá, a pak ještě i tu první zhlédnout.

Takže je třeba rozlišit *primordiální* a objektivní svět. Objektivní se konstituuje na základě *primordiálního*, a to ve více stupních. Z toho, co je vlastní *primordiálnímu* *ego*, je vyloučeno jiné vůbec. Tak ještě jednou, je tady nějaké *primordiální ego*, to má něco svého vlastního, a z toho jeho vlastního v podstatě vylučujeme to jiné, to je to *alter ego*, to jiné *ego*.

Potom to první cizí je jiné já, to je to *alter ego*, které umožňuje objektivní svět vůbec, k němuž patřím i já sám. To znamená, já patřím k tomu objektivnímu světu. Tak ještě jednou, to první cizí, to první *alter ego*, to první jiné já...

Hejdánek: Tady berte to první jiné já. *Primordiální ego* nemá žádné, neboli nezná žádné *alter*. Vylučuje jiné *ego*.

Jiný hlas: Ne, já jsem vyloučil z toho *primordiálního ega* jsem vyloučil to jiné já, jiné ego. A to první cizí, to první jiné já, protože to, co si tam vyloučím, tak je jiné já.

Jiný hlas: To je, jo? Nebo by se to dalo na tom teď nějak stavět a tak dále.

To cizí ego i to *alter ego* je stejný, to je jinost?

No, to *alter ego*, to je jiné já jako, jo? Tak to umožňuje potom objektivní svět vůbec, k němuž patřím já sám. A teď to jiné já, to jiné *čisté já*, to jiné *čisté já* ještě jednou je to první *alter ego*, jo? Tak první *alter ego* je *čisté já*, tak jako jsme měli *čisté já*, tak tady máme jiné *čisté já*, *alter čisté já*. *Alter*, ty vado, *alter*, já říkám *altre*, *alter*, dobře.

No a tato jiná *čistá já* nemají charakter soucen v objektivním světě, ale vytvářejí společenství jsoucích já, jo? Tady je to společenství jsoucích já, která ve své konstituující *intencionalitě* konstituují jeden a týž svět.

Jiný hlas: Vytvářejí společenství...

Jiný hlas: Ano.

Jiný hlas: ...jsoucích já, ale nemají charakter soucen.

Jiný hlas: Jo, ale nejsou to já, jsoucna, jo? No, jsoucna v objektivním světě, Honzo, pozor. Nemají charakter jsoucna v objektivním světě, jo? Ale vytvářejí společenství jsoucích já.

Jiný hlas: Ale jsoucna teda v jakém světě?

Jiný hlas: V tom *primordiálním*. To je ten *primordiální* svět jakoby.

Jiný hlas: No, v tom *primordiálním* světě, jo? Na rozdíl od toho objektivního, jo? A těch jsoucích já, která ve své konstituující *intencionalitě* konstituují jeden a týž svět. Jo? Oni mají tu intenci konstituující a v tom konstituují ten jeden a týž svět, to je ten objektivní svět.

Jo? Ale zase si musíme uvědomit, že je zde pak ještě jiná konstituce, jo, jiná *intencionalita*, a to je *intencionalita* v tom objektivním světě, o které taktéž hovoří. No, a o těch monádách dále.

Jiný hlas: Otázka, odkud se vzalo to první *alter ego*?

Jiný hlas: To jiné, jo? To první jiné ego, ano. To se ptá Husserl. To ti asi nedokážu teď říct, jo? Až to budu mít možná víc přečtený, tak tu jeho myšlenkovou stavbu třeba víc, jo? Já jenom jako chci ukázat jako na ten problém, jo, kde asi je, jo? Abych vůbec mohl ty dvě otázky na začátku vyřešit, jo, nějak. Tak jako tady jenom to chci ukázat, ale zatím nedokážu přesně vysvětlit, jak myšlenkově on to jako, jak to zpracovává celý, jo? Já jsem se spíš chytal toho, jak on se k těm věcem vyjadřuje, abych tuhle strukturu tam našel, jo, kterou tady chci ukázat, že by tam měla být.

Dále jako o tom, v jakém vztahu jsou monády, vám ještě jako tady řeknu, jo? Tak ty jsou reálně odděleny, to jest neexistuje reálné spojení jejich zážitků k mým nebo toho, co je jim vlastní s tím, co je mně vlastní.

Jo? Ještě jednou, každá z těch monád má něco, co je jí vlastní, jo? Ona je právě po téhle stránce, po stránce reálné, absolutně uzavřenou jednotou, jo? Pozor na to, jo, ta monáda.

Takže tím pádem nemůže tady docházet k tomu nějakému... no, nemůže tady na téhle rovině docházet k nějakému propojení jako, jo? To propojení, ke kterému dochází, jo, je až v tom intencionálním společenství, jo?

Jiný hlas: Intencionální...

Jiný hlas: Ano. To je ta *intersubjektivní* rovina nějak, jo? Na které teprve dochází k jejich ovlivnění, jo?

Můžu to přečíst přímo z textu, jo? Strana 123. Jsou sice reálně odděleny nebo oni oddělení od mé monády v tom smyslu, že neexistuje reálné spojení od jejich zážitků k mým zážitkům a tak vůbec od toho, co je jim podstatně vlastní k tomu, co je podstatně vlastní mně, jo? Tomu přece též odpovídá reálná oddělenost ve světě, oddělenost mého psychofyzického jsoucna od psychofyzického jsoucna jiného. Oddělení se vyjadřuje jako oddělení prostorové pomocí prostorovosti objektivních těl. To nic. Ne, to je v podstatě jenom to oddělení v tom objektivním světě.

Na druhé straně tomu ale není tak, že by toto původní společenství, míní se těch monád, jo, bylo pouhé nic. Je-li každá monáda po stránce reálné absolutně uzavřenou jednotou, neznamená to, že ireálné intencionální zasahování jiných monád do mé *primordiálnosti* je ireálné v tom smyslu, že bych se do nich vesnil, že bych si je představoval v podobě pouhé fantazie. Jo, to tak není. Soucno je sesoucno v

intencionálním společenství. Je to principiální spojenost zvláštního druhu. Jo? Pozor na to, jo? On to sám jako, jo, na to jsem chtěl právě poukázat, že je to principiální spojenost zvláštního druhu, skutečné společenství. Je to skutečné společenství, tak jako ty monády jsou absolutní jsoucna, tak toto je taktéž skutečné společenství, a to právě takové, jež činí bytí jakéhokoli světa, světa lidí a věcí, transcendentálně možným. Jo? Takže to je, pokud jde o to...

Jiný hlas: Jenomže to neznamená, že to teda, zdálo by se, že monády jsou reálně odděleny a nemají k sobě přístup. A pak je tam „ale to neznamená“, mně se zdá, že ten problém je tam jenom jako tvrzení, je to postulováno, není tam nic vysvětleno.

Jiný hlas: Ne, podívej se, když si to domyslíš, tak jediné ty monády navzájem v podstatě nemají na sebe nějaký vliv v tom, jak ony se konstituují. Jo, v tom nemají. Ale právě ty monády vytvářejí to *intersubjektivní* společenství nějaké, jo? No a...

Jiný hlas: A myslíš, že v tom citátu není řečeno jak?

Jiný hlas: Já se ještě podívám, jestli někde nenajdu nějaké místo, jo? Ne, já jsem si toho sám vědom, jo, že mně to taky úplně nejasný, jak k tomuhle dochází, jo? Jako je to sice jasný z jeho slov, jestli si to jenom netvrdí a nepostuluje to tam, ale pak z toho vylézá jako určitá monáda, která nemá okna.

Jiný hlas: To má hodně, no.

Jiný hlas: Ale akorát že on tam dává tu monádu monád, že jo, kde se to složí teda...

Jiný hlas: Ano, která vevnitř...

Jiný hlas: Moment, moment, soudruzi, já vám tady něco najdu. Kde to mám? To najdu hned, to bude. Kde hovoří o harmonii monád, jo? O té harmonii monád. Musí existovat jedna příroda, ano. No tady třeba máte i takovou věc, jestli může existovat více světů. On říká: více světů může existovat, ale více světů v tom smyslu, že všechny ty monády, které se tady konstituují nebo jsou konstituující, tak konstituují jeden a tentýž svět. Ale ten svět může být různý, který oni konstituují. Takovou možnost on připouští, ale nepřipouští se zde různost toho, že by zde byly monády některé, které konstituují jeden svět, a jiné monády by konstituovaly jiný svět. Tady to zase můžu odcitovat, strana 134: *Leibniz* má přirozeně pravdu, když říká, že je myslitelné nekonečně mnoho monád a monádických skupin, ale že proto nejsou ještě všechny tyto možnosti *kompossibilní*. A dále když říká, že by mohlo být stvořeno nekonečné množství světů, avšak nikoli více světů zároveň, protože jsou *inkompossibilní*, tedy že nemohou být nějakým způsobem slučitelné, nemohou nic vytvářet dohromady. Takže tady těch světů najednou víc nemůže být, ale ty monády mohly vytvořit různé světy. To je jedna věc, ale ještě o té harmonii, že tedy...

--- (1988-10-24 Aleš Havlíček (Husserl) (2) [LVH65VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Jsem Janek, ale to nemůžu najít. To je jedno. Ale samozřejmě ty monády musí být v jisté harmonii, aby mohly konstituovat.

Jiný hlas: Ano, samozřejmě, k tomu se ještě vrátíme. Podívejte se, u těch monád ještě všechno nemůžou, že nemají spolu [nesrozumitelné].

Abych se vrátil k těm otázkám na začátku, k té první: v jakém vztahu jsou ty monády ke světu. Tak to už tady bylo řečeno, že ty monády nejsou součástí světa tak, že by se v tom světě nacházely, ale ten vztah těch monád k tomu světu je, jak bychom to řekli, nelze hovořit o světě bez toho, abychom vysvětlili, co to jsou monády, a stejně tak, když budeme vysvětlovat, co jsou to monády, tak dospějeme zákonitě k tomu, že musíme vysvětlit, co to je ten objektivní svět.

To znamená, jak jsme tady říkali, ty monády jsou konstituující a konstituují těmi svými úkony ten svět. On říká, že jsou to... Tady v té větě říká, že vytvářejí jisté společenství ty monády, že v tom jejich společenství jsou těmi absolutními nositeli nebo *Träger*, spíše nositelé světa, než nosiči. Ale je to to, co nese v podstatě ten svět. A to nese se v podstatě vysvětlilo tady tímto způsobem, že ten objektivní svět je konstituován.

Ale to je ten objektivní svět a pak je zde ještě primordiální svět, o kterém zde taky hovoří. Ten primordiální svět, to je ten svět, který v podstatě teprve umožňuje ten objektivní svět. Pokud můžu

odcitovat, tak se míní společenství... tady to přečtu, ještě odstavec. Tam se jedná o ten objektivní svět a o ten primordiální. Bytostný smysl objektivního světa konstituuje se na podkladě mého primordiálního světa ve více stupních. Jako první je třeba vydělit konstitutivní stupeň jiného nebo jiných vůbec. To je jako stupeň těch ego, jež jsou z mého konkrétního vlastního bytí – to mé konkrétní vlastní bytí se míní to primordiální ego – vyloučena. Zároveň s tím a tím motivováno uskutečňuje se všeobecné navrstvení dalšího smyslu na mém primordiálním světě, čímž se tento primordiální svět stává jevením určitého objektivního světa jako jednoho a téhož světa pro každého včetně mě. Tedy to cizí, které je o sobě první – první ne-já je jiné já – a to umožňuje konstitutivně nový nekonečný okruh cizího, objektivní přírodu a objektivní svět vůbec, k němuž pak patří všichni jiní i já sám.

Je v podstatě této konstituce navrstvené na čistých jiných já... tak je tady čisté já a čisté jiné já. Tady je ještě právě důležité: čistá jiná já nemají žádný smysl bytosti jsoucích v objektivním světě. To je ještě pořád ten primordiální svět. Ano, to jsou ty čistá, je tady čisté já a pak jsou zde ještě čistá ne-já, přece celé se to odvozuje od toho čistého já. Tak je v podstatě této konstituce navrstvené na čistých já, že nezůstávají osamocena, nýbrž že ovšem ve sféře toho, co je jim vlastní, konstituuje se společenství těchto já. To společenství se konstituuje, nějakým způsobem ustavuje, těchto já, zahrnující mne sama jako společenství spolu a pro sebe navzájem jsoucích já, nakonec společenství monád, a to jako společenství, jež konstituuje jeden a týž svět ve své vespolek konstituující *intencionalitě*.

Jiný hlas: Já to zřejmě špatně chápu, protože je tam někde vysvětleno, jak je překonán ten rozpor mezi tou uzavřeností těch monád a tím jejich vztahem k tomu obecnství?

Jiný hlas: Rozumíš, ty monády mají v tom, jak se konstituují, jak jsou konstituující, že v jejich intenci je konstituován ten primordiální svět, to společenství. Přece se říká, že konstituuje se společenství těchto já. To společenství už je konstituované.

Jiný hlas: Konstituuje se, ale co to ustavuje?

Jiný hlas: Tím, jak ony jsou konstituující, tak konstituují.

Jiný hlas: Ale to se pak dostáváme do sporu s tím, že jsou uzavřené, že jsou uzavřeny samy pro sebe a nemají kontakt s žádným vnějším světem.

Jiný hlas: Počkej, cože?

Jiný hlas: Jsou uzavřené, ty monády jsou uzavřeny samy pro sebe a nemají kontakt s žádným vnějším světem. To přece chápu. Ale najednou ony společně konstituují ten primordiální svět, to společenství. Jak můžou konstituovat společně, když jsou každá pro sebe, každá uzavřená?

Jiný hlas: Právě na této rovině ony *intencionálně* se, jak jsem tady už jednou četl, se ovlivňují. To není tak, že by ty monády ještě předtím... ony se monády nemohou ovlivňovat v tom, než ustavily ten primordiální svět. Tady žádný svět předtím není. Rozumíš? Tady jde právě o to, že ony se ovlivňují na tom společenství. Že on to z té roviny toho objektivního světa to ovlivňování stáhl sem, na tuhle rovinu toho společenství těch monád a pod tou rovinou ještě drží něco. Tam je ten proud jenom. Tam je ten proud jenom těch monád, které nám tady konstituují ten primordiální svět a na jeho podkladě potom je ten objektivní svět.

Jiný hlas: No jo, ale potom tím pojítkem je zase nějaké kontinuální plynutí, to je to, co zajišťuje to...

Jiný hlas: Kontinuální plynutí je kontinuální plynutí těch monád, které jsou konstitutivní. To je kontinuální. A v tom kontinuálním toku se konstituuje ten primordiální svět těch ego. Nebo tam se konstituuje jejich společenství.

Jiný hlas: No, a jak to říkáš, tak mi to připadá, že by to bylo ovlivňováno zpětně z té druhé roviny.

Jiný hlas: Cože?

Jiný hlas: Že by to bylo ovlivňováno zpětně z té druhé roviny, z toho objektivního světa.

Jiný hlas: No jo, ale vezmi si, že i tady v tom semináři, který se řeší, se řeší to, že se chce najít, jakým způsobem ty akce zasahují do té události, jak mohou akce toho subjektu pozměnit běh té události. A tady je to řešeno, to ovlivnění na té, jak tady taky není přesně řečeno, i když asi nějak já bych to musel domyslet.

Jiný hlas: Ta otázka, která se řeší.

Jiný hlas: No, tady, a k níž se právě používá jako to spojující *logos* v tom posledním slova smyslu, to znamená, že ten jakožto *médium*, jakožto prostředník, zajišťuje to, aby ty jednotlivé monády, to jsou jednotliví – abychom si to uvědomili, to jsou jednotlivé subjekty jednotlivých aktů myšlení.

Jiný hlas: To nejsou subjekty, to jsou právě subjekty jsou ty, které se vyskytují v tom objektivním světě, kdežto monáda není v objektivním světě. To není subjekt. Právě že to je to důležité.

Jiný hlas: Teď mě nezajímá, jestli objektivní nebo neobjektivní svět. To je důležité, Honzo, ale. On to odlišuje. Já to taky odlišuji, nebo teda Láďa to odlišuje taky tak. Rozumíš, jako pro něj, ještě jednou, promiň, já jestli jsem to správně pochopil u Husserla a Láďu, tak já bych subjekt, ten je v tom objektivním světě nějak, i když ho má Láďa potom jinak pojatý.

Jiný hlas: V žádném případě. Ten je konstituován. Stejně tak jako u Ládi je subjekt konstituován.

Jiný hlas: Ano, ale subjekt není jsoucno, není to událost. Stejně tak jako i pro něj ten subjekt je konstituován u Husserla. Jediné, co není konstituováno, to je monáda a monáda odpovídá události.

Jiný hlas: Ale subjekt není jsoucno. Není. V obou případech není jsoucno. Jediné, co je zde jsoucí, to je událost, stejně tak monáda. To si odpovídá.

Jiný hlas: Pozor. On samozřejmě řekne, že monáda není součástí světa a není tedy jsoucnem. Ale to je jiné. Podívej se, musíš odlišit, kde on hovoří o světě. Já říkám tu paralelu, která zde je: monáda – událost. Subjekty v objektivním světě a tady je taky subjekt konstituován, protože událost není konstituována, stejně tak monáda není konstituována. To je to, co je konstituující.

Jiný hlas: Kdybys to ale chtěl takhle dál, tak bys musel říkat monáda a pravá událost.

Jiný hlas: No samozřejmě, já hovořím jen o události, nehovořím o nepravé události. Já hovořím o události v tomto smyslu. No jo, v tom případě jsi neřekl, co to je monáda.

Jiný hlas: Jak neřekl, co to je monáda? No, co o ní mám říct? Hele, řekl jsem, co je monáda. Já nemůžu říct, že monáda je něco v objektivním světě. Monáda je to, co je v podstatě jenom tento, to je to konstituující. To je to, co se děje. Jako událost, událost se taky děje.

Jiný hlas: To nemůžeš srovnat, protože událost se děje na základě aktivity nějakých subjektů.

Jiný hlas: Počkej, ne, to ne. Událost se může dít, událost nemusí mít ani subjekt. No, ale v tom pravém smyslu musí. To je to základní. U tebe jako u Heideggera událost musí mít subjekt.

Jiný hlas: Proč by musela mít subjekt? To jenom některé události mají subjekt.

Jiný hlas: No, tak vyloučíme *primordiální* událost a všechny ostatní musí.

Jiný hlas: Dobré, já myslím, že tyhle paralely můžeme nechat, to nám bude koneckonců řečeno. Řeknu ti, jak tady mám já poznámku k tomu, co Láďa přesně k tomu – nebo já mám k Husserlovi poznámku, co k tomu řekl. Problém je, jak jednotlivé subjekty jednotlivých akcí jaké události jsou spojeny, co je drží pohromadě, neboť každá akce má svůj subjekt té akce.

Jiný hlas: Ano.

Jiný hlas: A teď to tady bylo, ten problém dneska taky exponovaný Husserlem. Jak je možné, že ty různé subjekty jsou subjekty téže akce? Nebo chceš hovořit o jednom a témže subjektu? Právě jsem se dneska ukázal na té *reflexi* – počkej, já jsem dneska na tom příkladě s tou *reflexí* ukázal, že podle Husserla nelze hovořit o jednom a témže subjektu, ale chtěl jsem ukázat, možná jsem to neřekl, že je to vždycky subjekt jedné monády.

Jiný hlas: No, to ti teď podsouvá úplně jiný termín, protože tam by potom garantem těch jednotlivých subjektů byla monáda.

Jiný hlas: Ano. No, to je velmi závažné, to řekni ještě jednou. Chtěl jsem říct, že tuhle Husserl řeší tento problém pluralitou subjektů v tomto slova smyslu. A teď, že tuto pluralitu ovšem chápe Husserl jako sekundární dělení na *mody*.

Jiný hlas: Ano, on když...

Jiný hlas: To znamená, že ty jednotlivé subjekty jednotlivých aktů, to jsou *mody* toho já. Ano, a k tomu tady mám tu námitku: Husserlův nedoložený *metafysický* předpoklad za a) původního prasuobjektu, jehož ty jednotlivé subjekty k jednotlivým akcím jsou jenom jeho *mody*, čili tento předpoklad, to je námitka. A

za b) nevyjasnění znovuzintegrování *modů* konstituce subjektu do celku. Čili i kdybychom připustili, že tento *metafysický* předpoklad, že totiž existuje nějaký prasubjekt, který se dělí na ty *mody*, tak stejně má Husserl ten problém, že nevyjasňuje, jak dochází k tomu znovuzintegrování těch jednotlivých, které byly původně jednotné, pak se rozdělily.

Jiný hlas: To dělá ta monáda.

Jiný hlas: Monáda je nerozděluje. Právě že tady je ta monáda. Tady mám poslední poznámku k tomu takovou ještě: konstituce subjektu je u Husserla založena psychologicky. To je to, k čemu se Husserl vrátil, to chtěl odstranit, to je to sepětí. Tak to jsou ty dvě námitky, že tady existuje nějaký prapůvodní prasubjekt, který garantuje *integritu* všech těch jednotlivých já, že jsou to já toho jednoho celkového já. Ale to já není na rovině objektivního světa, to jedno já, to je potřeba zdůraznit. Proto u Husserla ty různá já... které taky nejsou nebo jsou? Které jsou v objektivním světě, tak ty – nejde o jejich identitu těch subjektů, ale jde o to, že ty subjekty v tom objektivním světě jsou integrovány tou monádou, protože ona je konstituuje, ty subjekty, rozumíš? Tak jim musí zajišťovat tu *integritu*. To jde o to, že je konstituuje, ale z toho neobjektivního.

Jiný hlas: světa.

Jiný hlas: Ano. A jak k tomu přišel?

Jiný hlas: No, to jsme si říkali, že v objektivním světě, ale konstituuje něco pod objektivním světem. No právě tím, jak ona se děje, tak konstituuje ten objektivní svět, víš? Prostě ta monáda jako tady, jak to říká Fink, že jestli chce Husserl dospět k něčemu, co je bez předpokladu, tak tady má prachsprostý a ohromný předpoklad. Totiž jakýsi prasubjekt.

Jiný hlas: To není prasubjekt, ne? Já nevím, co to je prasubjekt.

Jiný hlas: No tak původního subjektu, z kterého jsou všechny...

Jiný hlas: No jo, ale musí se vyjasnit ten vztah, kterej tady je. A on se tady pokouší, jestli je to ten předpoklad, nebo jak to s tím vlastně je, je náš úkol. Zřejmě to bude úkol nadlidskej, protože vyznat se v tom... A ono to není opravdu subjekt, ta monáda. To není subjekt. Protože subjekt je něco, co má dejme tomu jisté vlastnosti.

Jiný hlas: No v tom případě jsi neřekl, co to je monáda.

Jiný hlas: Řekl jsem. Já jsem říkal neustále, že ta monáda je něco, co se, co je pohyb, to je takovej tok.

Jiný hlas: Človče, to je ale úplně blbě poznamenáno. Já mám poznamenáno naopak, že monáda není tok, ale monáda je *primordiální ego*.

Jiný hlas: No ano, ale ego není subjekt.

Jiný hlas: Cože?

Jiný hlas: Ego není subjekt. To *primordiální ego* není subjekt. To tady nikde nebylo řečeno. Naopak jsem se snažil celou dobu zdůraznit, že to je konstituující, dával jsem tu analogii s tím pohybem, kterej nemá svůj subjekt, kterej je to absolutní tok, absolutní pohyb.

Jiný hlas: Které já teď myslíš? O já jsme hovořili v objektivním světě, ale na tom primordiálním jsme hovořili o *primordiálním já*. Ted' které já myslíš? Zodpověz na obě. V objektivním světě a nebo... Počkej, ještě jednou mi tu otázku řekni.

Jiný hlas: No, já tady mám poznamenáno, že monáda rovná se *primordiální ego*.

Jiný hlas: No ano, to nic neříká, to jsou jenom...

Jiný hlas: Rovná se *transcendentální ego*.

Jiný hlas: Ano, to jsou jenom v podstatě termíny, synonyma, mezi kterými má být rovnítko.

Jiný hlas: Tak já tady mám poznamenáno: monády nejsou subjekt, je to nějakej tok, to jsi mně ted'ka vyvrátil.

Jiný hlas: Honzo, to jsem zdůrazňoval několikrát. Právě že jsem poukazoval na to, že ta monáda není konstituována a naopak ta monáda konstituuje ten subjekt v tom objektivním světě. Ale ona sama není konstituována, ona je konstituující. To je ten podstatný a základní rozdíl, kterej v tom celým je. Ona sama není subjekt.

To je právě ten manévr, kterej se mně docela i líbil u toho Finka, že chtějí zachovat takovej herakleitovskej tok, v kterém se to celé odehrává. Kde počátkem není žádné absolutní soucno, i když on tady hovoří, že to je jediné absolutní soucí. Ale není to soucno, které by mělo všechny vlastnosti v maximální míře nebo nějakým způsobem, ale je to pohyb. Tady se to vyřeší tím, že se tady nedá žádněj první hybatel, ale je tady pohyb neustálý, absolutní. Tím on udělal ten krok.

Jiný hlas: Já si zase nemůžu vyjasnit, že monáda je ten *primordiální subjekt*.

Jiný hlas: To není subjekt, ne. To jsem netvrdil nikdy a nejsem schopen to doložit z Husserla. Naopak jsem po přečtení tohodlenctoho došel k tomklenctomu.

Jiný hlas: To je jako kdyby se... Garanci integrity našich subjektů, jednotlivých našich myšlenkových aktů je tělo nebo fyzické události.

Jiný hlas: No počkej, nic takového nemohl říct, to jsem nikdy netvrdil.

Jiný hlas: Tak to teďka posuď, jak jsi s tou monádou...

Jiný hlas: Honzo, monáda je něco, ještě jednou, co není subjektem, není to nic, co by bylo konstituováno, ale je to to, co je konstituující.

Jiný hlas: Konstituující co? Konstituující svět?

Jiný hlas: Ano, objektivní svět, do kterého patří i já. Svět se podle Husserla, aspoň tak jsem to já rozuměl, svět se skládá nebo je konstituován jednotlivými malými dále nedělitelnými subjektíčky.

Jiný hlas: To ne, to tady vůbec nebylo řečeno, to si sem zavádíš ty tohlencto. To tady vůbec nic takovýho nebylo u Husserla.

Jiný hlas: Já si myslím, že to tam je.

Jiný hlas: Děkuju, že se mě zastáváš. Já si myslím, že to u Husserla prostě...

Jiný hlas: Ne, Honzo, on tam přece výslovně hovoří, to rozlišuje, to konstituované a konstituující. A to konstituující není subjekt. Ani subjektíček. To nemá se subjektíčkama a subjektama nic společnýho. To je tok.

Jiný hlas: Tohlencto říkáš ty.

Jiný hlas: No právě, to je právě tok. Tohle je moje tvrzení proti tvému výkladu.

Jiný hlas: Ne, on nemůže. Podívej se, kdyby ti tam dal subjekt, tak to nemá cenu, aby to celý podnikal. To by nemělo smysl, zase tam dát další subjekt, a kam by tak to šlo, kdyby to byl absolutní subjekt. Ale on ten pohyb, ta *intentionalita*, to je taky jistě zaměření, prostě tam je jistěj pohyb a tak dále, tak on ten pohyb neukončí. On ho tady naopak ukáže, to celé je jakoby jeden pohyb a v tom jednom pohybu se jakoby něco vyčeří. V tom pohybu se vyčeří a konstituuje ten svět.

To je to samé, co jsem říkal už u Honzy, že to připomíná tu reaktivitu na úrovni těch *primordiálních dat*.

Na tomhle zatím nejsem schopen nic říct, to se omlouvám, ale ne ve věci, ale ve výkladu Husserla.

Tohlencto tam, to si myslím, že to tam je. A já se to pokusím ještě příště najít nějakou tu jeho logiku, proč k tomu směřuje, jestli o tom nějak – já o tom stejně sám budu chtít, už jsem se do toho dostal, tak to udělat. Ale já si myslím, že to tady... Proto ten Fink to má taky, ty dva pohyby tam jakoby. Stejně tak jako

on tady má jakoby ty dva pohyby nebo ty dvě intence nebo to rozlišení to konstituující a konstituované.

Jiný hlas: Ale prosím tě, je takovej starej zvyk, že se považuje nebo že se myslí, když se řekne já, když se řekne ego, když se řekne subjekt, takže se myslí totéž. Já, ego, subjekt. No ano, to se myslí totéž i dneska.

Ale od toho se rozlišilo *primordiální ego*, potom o *transcendentálním já* se třeba hovořilo, monáda.

Jiný hlas: To si dělá Husserl, to je potřeba zkoumat. Ano. A teď on se snaží předvést ten vztah, jakej mezi nima je. Když si srovnáš, že *primordiální ego* rovná se monádě, tak se mu podle logiky, která platí už tolik tisíc let, řekne zároveň, že monáda je subjekt. Když předtím platí, že to jsou...

Jiný hlas: Ne, Honzo, podívej se. Poslouchej. Já ti chci vysvětlit jednu věc. On vychází z těch pojmů, které byly, což je já, ego, subjekt. A teď, aby ukázal ten problém, kterej tady je, tak v podstatě vezme pojmy, zase vezme jakoby to já, aby to bylo v nějaké souvislosti, zase tomu říká já, ale už *primordiální*. Nazve to taky monádou, ještě jinak. Ale on, aby teď těm pojmům dal nějaký obsah, tak jim ho dá právě na základě toho, že předvede vztah mezi těmito primárními pojmy a těmi konstituovanými. Ale on tomu

primordiálnímu egu a monádě a tak dále teprv ten obsah musí dát, jak je chápe. A ten jim dá právě na základě toho, když ukáže souvislost s pojmem subjekt, já a tak dále. To je velmi složitý, ale furt by mělo platit...

Hejdánek: [nesrozumitelné], že nemůže nastat, aby na jedné rovině bylo já a subjekt, nebo já, ego a subjekt synonymum...

Jiný hlas: Proč by pro něj nemohlo být?

Hejdánek: A na druhé rovině to byly věci, které spolu nesouvisejí.

Jiný hlas: No, jak to na druhé rovině? Vždyť ti to říkám celou dobu, že ty na druhé rovině nejsou. To je jenom terminologicky, chápeš to? Aby bylo vidět, že jsou v jisté souvislosti. Ta souvislost mezi tou *monádou* nebo tím *primordiálním egem* a tím ego je právě, jak jsme si říkali, že na té objektivní rovině jsou různé subjekty. Chtěli jsme se zeptat na to, kde je dáno to, že se vytváří vztah mezi dvěma rovinami. Vytváří vztah na té které rovině.

Hejdánek: Na jedné rovině on hovoří dejme tomu o subjektu, o egu a o čem jsme to ještě říkali? Subjekt, ego a já. To jsou synonyma, to je jedno.

Jiný hlas: Ty jsi přidal, že to je ta *monáda*.

Hejdánek: O *monádě* už hovořím na jiné rovině.

Jiný hlas: Dobře, tak tu druhou rovinu taky můžeš...

Hejdánek: Ano. Tak hovořím o *monádě*, nebo tu *monádu* můžeme nazvat *primordiální* já nebo *transcendentální* já a tak dále.

Jiný hlas: No, a to je taky subjekt.

Hejdánek: Honzo, subjekt to být nemůže. Tím, že něčemu dám nějaký pojem, ještě neznamená, i když ten pojem pro někoho jiného znamená, že se tím označuje subjekt, tak pro něj ještě nemusí znamenat, že to znamená subjekt. Až na základě toho, jak on ten pojem chápe, mohu říct, jestli to chápe jako subjekt, nebo ne.

Jiný hlas: Vzhledem k tomu, že on to označil těmito pojmy... On to nemohl udělat tak blbě, aby na jedné rovině, nebo prostě na všech rovinách, to stále platilo, že když mluvím o já a o subjektu nebo o egu...

Hejdánek: A on hovoří o já, ale dává mu ještě nějaký přívlastek. To není já...

Jiný hlas: Honzo, jinak ti to říct nemůžu. To je úplně jedno, na které rovině. Já se táži jen z hlediska formální logiky známé všem nám tady, že když tyto tři věci jsou vlastně různé názvy téže věci pro totéž...

Hejdánek: Ano, ale totožné je nějak jiným pojato.

Jiný hlas: A ty tvrdíš, ať je pojato jak chce, když...

Hejdánek: To je právě důležité.

Jiný hlas: Není, protože ta slova sama nic neznamenaají. A když řeknu, že já je XY, tak platí, že i ego je XY a subjekt je XY.

Hejdánek: Ano. V pořádku.

Jiný hlas: A když se přenesu na jinou rovinu...

Hejdánek: Na tu *primordiální*.

Jiný hlas: ...tak tam je *monáda* XY s čárkou, ego je XY s čárkou, subjekt...

Hejdánek: Ano, akorát že to XY s čárkou nesmíš chápat jako subjekt.

Jiný hlas: A jak to tedy?

Hejdánek: Protože to není XY, protože to je XY s čárkou. Subjekt je jenom XY. Kdežto tady je XY s čárkou a to XY s čárkou právě je v nějakém vztahu k tomu subjektu, ale subjekt to není.

Jiný hlas: Mně spíš šlo o to, jak dostane ten vztah mezi tím objektivním světem a tím *primordiálním*...

Hejdánek: Já vím. U toho *primordiálního* společenství se musí rozlišit to konstituující a konstituované. To je důležité si uvědomit, že to konstituující konstituuje.

Jiný hlas: Ano.

Hejdánek: Konstituuje svět. A svět je pak konstituován. On nemůže konstituovat něco, co je konstituované. On může konstituovat jenom něco, a to je pak konstituované. Pozor na to. To konstituující

vždycky něco konstituuje, ale nemůže konstituovat něco, co už je konstituované. To by nebylo jasné, co by to mělo znamenat. Ale on něco konstituuje a to, co konstituuje, je potom konstituované.

Jiný hlas: Dobře. Teď jde o to, mně také není ještě úplně jasné, jaký je ten přechod z toho konstituujícího na to první konstituované, což je primární rovina světa, nebo primární svět, a pak ten objektivní svět.

Tady jsem to ještě důkladně nepročel všechno. Šlo mi jen o to tohle zachytit, abych ukázal, že ty námitky možná nebyly tak řečeny, ale já jsem to tak pochopil na tom Husserlovi, abych je vyvrátil. Ukázalo se u té reflexe, že na té objektivní rovině hovoříme o různých subjektech, kdežto na té *primordiální* rovině je zde *monáda*, která zajišťuje jejich integritu. To je jedna námitka vyvrácená.

Jiný hlas: Jak by mohla zajišťovat jejich integritu, když je na první rovině a není v tom objektivním světě?

Hejdánek: Jak by mohla být na jedné rovině a zajišťovat jejich integritu? To by byl nesmysl.

Jiný hlas: To může zajišťovat... Poslouchej. Druhá věc, bylo už řečeno, co je to *monáda*. Možná příště to řeknu lépe. Druhá věc je v tom světě, jestli jsou ty *monády* součástí světa, nebo ne. Tady byla snaha předvést, jakým způsobem ty *monády* ten svět konstituují. V podstatě jsem řekl, že podle Husserla jsou *monády* něco, co je konstituující a konstituuje to svět. Takovým způsobem jsou v nějakém vztahu. Přesně to, co ten Maďar tady namítá. Tady je nějaký prasubjekt, podle tebe *monáda* nebo *primordiální ego*, který potom integruje všechno...

Jiný hlas: Počkej, tady není *monáda*, která by integrovala všechny *monády*. Hovoří se tady o harmonii těch *monád*. Kde se bere harmonie *monád*, zatím nechám stranou. Bylo řečeno, že jestli mohou být současně různé světy, tak to bylo vyloučeno. To znamená, že ty *monády* musí konstituovat všechny jeden a týž svět. A ten jeden a týž svět může být různý. To nemusí být ten, který tady je, to je také připuštěno. Ale nemohou ty *monády* konstituovat několik různých světů. Protože pak by tady nebyl mezi nimi vztah. Chci ti vysvětlit, že tady není nějaká *monáda*, která by zajišťovala harmonii těch *monád*, které tady jsou.

Jiný hlas: Co tedy zajišťuje ta *monáda*?

Hejdánek: Aby jednotlivá různá já byla nějak integrována. O to tu běží.

Jiný hlas: Tady žádná taková *monáda* zmiňovaná nikde není.

Hejdánek: Hovoří se o harmonii.

Jiný hlas: Ale co zajišťuje tu harmonii? To zůstává otevřené, to jsem se tu nedočel. Třeba za rok. Husserl vytvořil tu teorii, ten monadismus, že tady je jedno já, které to zajišťuje, a všechna jednotlivá já, všechny jednotlivé subjekty...

Jiný hlas: Ne, subjekty tam žádné nejsou na té *primordiální* rovině. Tak to tam necpi, když on to neříká. A ušetříme si toho, abych ti stále říkal, že tam žádné subjekty nejsou. Říkej *monády*, *monády* jsou na *primordiální* rovině, nebudeme říkat já.

Jiný hlas: Tak říkej aspoň *primordiální* já.

Jiný hlas: Pak se nedomluvíme, budou se nám tu míchat...

Hejdánek: To je otázka, jestli ti je jasné, jaká byla otázka. To, jak to potom rozpleteš v tom Husserlovi, to je tvoje práce. Tak to řekni ještě jednou, budu poslouchat, jestli tomu rozumím.

Jiný hlas: Co zajišťuje integritu různých já? Je mi jedno, jestli Husserl tam má tři čtyři roviny. Souhlasíme s tím, že jsou různá já.

Hejdánek: Na rovině objektivního světa ano.

Jiný hlas: Na rovině neobjektivního světa tam už ne?

Hejdánek: Tam nejsou různá já.

Jiný hlas: Tak tam je jenom jedno já.

Hejdánek: Tam je to jedno konstituující se, jedna konstituující se *monáda*.

Jiný hlas: Pro všechny *monády*?

Hejdánek: Ne, jsou různé *monády*, protože ty *monády* konstituují to *intersubjektivní* společenství. To jsou *monády*.

Jiný hlas: Takže teď jsem se dostal o krok dál konečně. To znamená, že to, co v objektivním světě my v naší metodě rozpoznáváme jako potíž,

Hejdánek: No.

Jiný hlas: že totiž jsou různá já různých myšlenkových aktů a nevíme, jak spolu, co je integruje,

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: tak tento problém je vyřešen tím u Husserla, že na rovině mimosvětové nebo *primordiální* – teď nechám stranou, jestli je to za přechodem, nebo kde to je – je jenom jedno já. A toto jedno já zajišťuje tu integritu těch různých já v objektivním světě.

Hejdánek: Ano. Ano.

Jiný hlas: A o tomhle říká Vláda ve své námitce, že to je *metafyzický* předpoklad. Že to vyřeší tímhle tím *metafyzickým* předpokladem jakéhosi *prasejektu* nebo – abych teda – tak dobře, tak řekl toho *primordiálního* já. A toto není žádná evidence, to je *metafyzický* předpoklad, který navíc neřeší, stejně neřeší, jak spolu souvisejí ta jednotlivá já v objektivním světě, i kdybych připustil, že tady na nějaké rovině *primordiální* byla jednota. Tak je to jednota daná nějak geneticky, ale my víme – teď to říkám já, to by mě Vláda za to seřval – víme, že v našem objektivním světě je ten problém to, že je to, i když to bylo původně jedno, zase rozdělené a zas nevíme, jak to spolu souvisí, kdo to a co to integruje.

Jiný hlas: On právě na těch pohybech různých, na těch různých *intencionalitách* chce ukázat, že to je opravdu stále výron jedné a téže *monády*.

Jiný hlas: To je ale opravdu odvážný výrok.

Jiný hlas: To je *emanace*, výrok...

Jiný hlas: Já vím. To je, rozumíš...

Jiný hlas: Rozumíš, ale nelze to chápat tak, že by ta *monáda* byla nějakým subjektem. Pro něj je to opravdu pohyb, ta *monáda*. Ta *monáda* je právě tím pohybem, který – když se... *monáda* je v podstatě to, co je *konstituující*, a v tom *konstituování* ono tady nám vstavuje ten subjekt, který může být rozdělený.

Jiný hlas: A to je evidence. To je evidence.

Jiný hlas: Evidence je na té rovině *primordiální*. Ta není jako na té objektivní, to musíš právě... Ale on jde od toho subjektu, co se ti jeví, a postupuje dál a dál a jde k tomu, co je evidentní.

Jiný hlas: Jak může být evidence na té rovině *primordiální*, když se k ní vůbec nemáš?

Jiný hlas: Jak to, že nemáš? Právě tou *redukcí* celou, tou metodou, když ji použiješ, tak se k ní dostaneš. K tomu *transcendentálnímu* já se k němu dostaneš.

Jiný hlas: To je podle něj? Měl by ses k tomu dostat. Spíš se nedostáváme k tomu, k čemu jsem nechtěl, to jest k tomu, že tady začínám právě ustavovat takovéhle předpoklady.

Jiný hlas: To není předpoklad, ale já si myslím. Mluvíš o toku, to tě limituje, prostě je to ta mluva o toku nebo o té tůni.

Jiný hlas: Ne, to je jako z Fincka, potom hovoří o pohybu. Tak já to na tom tak, abych to předvedl nějak, používám slova tok místo toho, když hovořím o *konstituujícím* a *konstituovaném*. Tak na tom toku jsem si myslel, že to bude líp vidět, i když je vidět, že ne.

Jiný hlas: A o tom teda je víc těch, o čem já furt mluvím, že co to je za *monádu*. Já nevím, vy tady končíte.

Jiný hlas: Končíme. Hele, podívej se, tak já si to... je to výborné. Já si to nechám pro příště. Problém je, a ne jeden. Já bych teda potřeboval, abys to ještě možná promyslel, nebo udělal třeba to samé ještě jednou, nebo já nevím. A nebo prostě jak jsme tady u toho, že například mě jsi překvapil tou *monádou*, co to...

Jiný hlas: Jasné, ne, já vím, vidím už ty místa, na který bych se měl víc zaměřit a hledat tam zase u něj, jak to tam je. Jak ho to k tomu dovedlo, co ho k tomu dovedlo a jakým způsobem on tam tu *monádu* postaví. Jestli ji teda postuluje nějakým způsobem, a nebo k tomu dojde nějakou logickou cestou.

Jiný hlas: A hlavně co tím myslí, ta *monáda*.

Jiný hlas: Samozřejmě, no, tak...